

ION APOSTOL
(15 septembrie 1911 – 2 februarie 1995)

Vechea școală a monografiilor sociologice a profesorului D. Gusti, evocată emoționant de Henri H. Stahl (1901-1991) într-o lucrare memorialistică (1981), a pierdut pe unul din ultimii săi reprezentanți, pe Ion Apostol, eminent sociolog și etnograf.

Viața, destinul și lucrarea preotului profesor Ion Apostol au fost emblematice pentru intelectualul român într-o epocă atât de zbuciumată a istoriei noastre naționale. Fiu de moșneni din istorica comună Dragoslavele, din fostul județ Muscel, s-a format ca intelectual, în cele mai frumoase tradiții ale culturii românești și și-a închinat viața și activitatea slujirii poporului român, cu dragoste și abnegație exemplară.

S-a născut la 15 septembrie 1911, în comuna Dragoslavele. Și tot aici, la 2 februarie 1995, avea să-și alle odihna după o viață exemplară, în care a cunoscut, ca atâția intelectuali, „teroarea istoriei”. Ca vrednic fiu de moșneni musceleni, a urmat școlile timpului său, de la Seminarul Teologic „Veniamin Costake” de la Iași, până la Facultatea de Teologie din București (1933-1937), pe care o absolvă strălucit. Ca să-și desăvârșească pregătirea de profesor, pentru care avea o puternică chemare, urmează și cursurile Seminarului pedagogic universitar „Titu Maiorescu” al Universității din București, cu nota maximă. I s-a deschis drumul spre cariera de profesor de religie și română – a dat și examenul de capacitate (1943) – pe care a și ilustrat, cu intermitențe. Un moment decisiv a fost întâlnirea cu sociologia. Judecând după activitatea sa în sociologie, începând cu anul 1938 și continuând până în ultimele zile ale vieții sale, se poate spune că el a fost predestinat acestei discipline atât de importante în istoria României, când această disciplină „sociologia militans” și-a asumat greaua, dar nobila misiune, de a cerceta științific realitatea socială, mai ales satul și țărănimea și de a contribui în felul acesta la transformarea ei, la progresul ei social, economic și cultural. S-a apropiat astfel de Școala Sociologică de la București, de iluștrii ei reprezentanți H. H. Stahl, Traian Herseni, Octavian Neamțu, și, mai ales, de Anton Golopenția (1909-1951), adevăratul său îndrumător, de care l-au legat sentimente de respect și un devotament exemplar.

O dată cu înființarea Serviciului Social Român, în 1938 – nu avea să dureze decât până în toamna anului 1939 – Ion Apostol este cursant la Școala de comandanți, de la Valea Vinului și Petriș (Arad) unde este remarcat de Anton Golopenția pentru seriozitatea sa și calitățile de organizator cerute de nou înființatul Serviciu Social al Tineretului.

Timpurile tulburi – la 1 septembrie 1939 a început cel de-al doilea război – îl pun în situația de a îmbrăca tunică militară. Ca ofițer în rezervă este mobilizat după intrarea României în război, fiind repartizat la o unitate de artilerie antiaeriană la Sulina, pentru paza Gurilor Dunării. O întâmplare, în decembrie 1941, în care îl reîntâlnește pe Anton Golopenția, îi schimbă traiectoria vieții. Este angajat la Institutul Central de Statistică, al cărui director general era vrednicul medic, demograf și statistician, dr. Sabin Manuila (1894-1964), iar Anton Golopenția era directorul Oficiului de Studii și Publicații. Acceptă fără ezitare să facă parte din echipa ce urma să cerceteze localitățile de la Est de Bug, în care viețuiau românii. Acțiunea, inițiată de mareșalul Ion Antonescu, condusă însă de Anton Golopenția, a durat din decembrie 1941 până în primăvara anului 1944, a fost și rămâne una din cele mai interesante cercetări sociologice și etnografice. Dintre cercetătorii cei mai devotați îl întâlnim pe Ion Apostol, alături de prietenul său N. Economu (1909-1993) și Anton Rațiu (n. 1916).

Puține materiale au fost salvate. Anton Rațiu a publicat o carte, – I. Apostol și N. Economu au putut să publice, în chiar coloanele revistei „Sociologie românească” fragmente din studiile lor, precum și amintiri, de certă valoare pentru istoria sociologiei românești.

În revista Fundațiilor Regale, Ion Apostol a publicat parțial rezultatele cercetărilor localităților de la Est de Bug, în 1942 și 1943, demn de amintit este și participarea lui Ion Apostol la cercetarea monografică a comunei Hodac (jud. Mureș) condusă de Anton Golopenția (1945). Evenimentele ulterioare au împiedicat realizarea acestei cercetări, unice în istoria sociologiei românești.

Ion Apostol a fost un fiu devotat al satului său. A organizat obștea moșnenilor din Dragoslavele, contopită cu cea din Rucăr. Ca profesor, a desfășurat și o remarcabilă activitate culturală, prin înființarea de coruri, conferințe, manifestări educative. A cunoscut și el temnițele totalitarismului comunist, în perioada 1948-1955. Credința sa, dragostea pentru poporul român l-au ajutat să supraviețuiască pe el, ca și pe colegii lui. Cei care l-au cunoscut în acele împrejurări (Pitești, Gherla, Midia) depun mărturie despre demnitatea și comportarea exemplară a lui Ion Apostol.

Octogenarul Ion Apostol era activ în treburile obștei sale din Dragoslavele; el era neobosit și în publicistică. A publicat o serie de articole, altele sunt în manuscris în varii domenii: sociologie, etnografie, monografii legate de istoria ortodoxă, amintiri din închisorile prin care a trecut, poezii din aceeași perioadă.

I-a stat alături, cu vrednicie, la bine și la rău, soția sa, profesoara Veturia; cei doi fii, Ion, medic și Petruț, cadru universitar, au fost crescuți în spiritul valorilor spirituale și morale ale familiei tradiționale românești.

Amintirea vrednicului om și român, a devotatului cercetător al realității sociale care a fost preotul profesor Ion Apostol va dăinui în inimile celor ce l-au cunoscut și l-au prețuit. *Sit tibi terra levis!*

Academician Vladimir Trebici